

V iskrenem rodoljubju in s čustvom čistega srca in poštenja so dokazovali naši veščaki v teh spisih pravo domovine z narodnostnega, zgodovinskega, zemljepisnega, gospodarskega, prometnega in obrambnega stališča. Branili so s paznim očesom našo ogroženo zapadno in enako našo ogroženo severno mejo. Hvaležno je pozdravil ves narod svoje zagovornike, ki so napeli vse sile, da odvrnejo pretečo krivico in pripomorejo, da bi se ogroženi oddelki naroda združili z že osvobojenimi rojaki.

Posebno težavna naloga je, začrtati pravično državno mejo na Koroškem. Ondi je treba naše zahteve odmeriti med dvema ostrima nasprotjema: med prvotnim stanjem pred tisoč leti in še dolgo vseskozi slovensko naseljene dežele in sedanjim stanjem, ki je žalostni uspeh nasilnega ponemčevanja zlasti v zadnjih, pravkar minolih desetletjih. Težavna je ona naloga tudi še zategadelj, ker se Koroška po svoji zemljepisni izobrazbi smatra za nedeljivo enoto. Slovenskim predlogom, temelječim v človeških in narodnih pravicah, stojijo nasproti sovražni nemški predlogi, ki se sklicujejo na sedanjo posest ne glede na to, da je pridobljena po nasilnem potu.

Med slovenskimi predlogi: maksimalnim, srednjim in minimalnim se odlikuje po posebni preudarnosti predlog, ki ga stavi in zagovarja dr. J. Oblak v svoji brošuri pod zgoraj navedenim naslovom. Avtor zastopa minimalno mejo, ki je najbližja sedanji jezikovni meji in je obratno naravna, to je zemljepisno upravičena. Po tem načelu začrta avtor mejo od kraja do kraja, od vrha do vrha, in je za to nalogo odlično usposobljen, ker pozna Koroško podrobno na svoje oči po večletnem bivanju v tej rajsko lepi deželi. Spoznaval je koroške Slovence in njih zemljo s paznim očesom in vsem čustvom iskrenega rodoljuba. To izpričuje zlasti zadnje poglavje v brošuri, ki slavi „Slovenski Rož“ z vznesenimi besedami in pesniškim poletom. Mirovni posvet v Parizu je v prvotni pogodbi z Nemško Avstrijo sprejel minimalni načrt dr. Oblaka, toda je tudi vpošteval načrt, ki ga je za Nemce izdelal Pfaundler, profesor na graškem vseučilišču, dasi dr. Oblak smatra ta načrt za „neumesten in neresen“. Potemtakem je mirovni posvet odmeril Slovencem manj kot je v misel jemal dr. Oblaka slovenski minimalni predlog, in je vrhu tega še poslednjo odločitev izročil plebiscitu. Vendar je kesneje še to odločbo utesnil z znanim „pridržkom“, ki deli „Celovško kotlino“ na dva dela, ki naj glasujeta vsak za se (pas A in pas B). S tem je dana od germanizacije zaslepljenim janičarjem prednost, da s tem večjo veljavo soodločujejo o usodi domovine, ki jo zatajujejo.

Naj odloči ljudsko glasovanje kakorkoli — koroških rojakov ne smemo pozabiti in ne bomo jih pozabili. V ta namen pa jih moramo z resno voljo čim najbolj spoznavati. Pričujoča brošura dr. Oblaka je odličen pripomoček takemu spoznavanju in zato jo svojim rojakom toplo priporočamo. Čisti dobček razprodaje je v rodoljubni namen namenjen koroški podružnici slovenskega planinskega društva.

Ferd. Seidl.

Ferrero, Guglielmo. Mlada Evropa. Studije i putovanja po sjevernim zemljama. Sa talijanskoga preveo i predgovor napisao Arsen Wenzelides. Zagreb. Nakladni zavod „Jug“. 2 zvezka. I. (1918). 180 str. 5 K. — II. (1919). 160 str. 6 K. („Vidici i putovi“ sv. 1, 2).

Izšel je hrvatski prevod knjige znamenitega italijanskega zgodovinarja in socijologa Ferrera, učenca Cezarja Lombrosa, kateremu je posvečeno to delo.

Ferrero je svojo knjigo dovršil še koncem 1896. leta in jo izdal začetkom 1897., med originalom in prevodom je preteklo torej dobrih dvajset let. „Spremembe, nastale v tej dobi“, — pravi prevajavec v predgovoru — „in zlasti razmere, ki jih je ustvarila vojska, vsilivši reforme tudi najkonservativnejšim ustanovam, kažejo kako malo podrobnost Ferrerovega opazovanja kot zastarelo; toda v celoti so njegove študije ostale nespremenjene, posebno v onih delih, v katerih so raztolmačene nespremenljive narodne psihe in psihološki razlogi političnih pojavov.“

Ferrero analizira sodobno Evropo, njene socialne in politične pojave in probleme in opazuje, primerja ter tehta v njih psihične prvine. Prvo poglavje tvori razglabljanje o „bismarckizmu in socializmu“, začenjajoč študijo z odstavkom o „genijalnih možéh v zgodovini“. Skoro vsi politični velikani imajo poseben intelektualen in moralen značaj, nasproten karakterju narodov, katerim so vladali; ravno tej raznolčnosti značaja dolgujejo svoj uspeh. Zakaj ker so imeli vrline, ki so manjkale narodu in niso imeli splošnih narodovih napak, so mogli krepko delovati preko njega ter so dosegli pred njim slavo in prvenstvo. Resničnost tega zakona dokazuje tudi okolnost, da so mnogi politični velikani tujega pokolenja ali pa imajo primes vsaj krvi tujega plemena. Tudi o Bismarcku velja po Ferrerovem ta zakon, kajti njegova rodbina je bila pomešana s slovansko krvjo. In Bismarcku se je posrečilo pretvoriti Nemčijo v državo vojaških osvajanj in agresivnih tendenc. Nemčijo, ki je bila po tradiciji in značaju za Italijo najmiroljubnejša evropska država, odkar je minila njena barbarska doba. Tako je Bismarck vrgel nemški narod iz njegove prave vloge, zakaj pravo poslanstvo Nemcev je poslanstvo pionirjev in kolonistov. Pri tem se Nemci, ki se silijo v kolonije, osnovane po drugih narodih, širijo in prodirajo v maso vladajočega plemena in sprejemajo njen jezik, običaje, čustva in misli, gubeč v drugem ali tretjem pokolenju vsak narodni značaj. — Dalje analizira Ferrero nemške politične stranke in se ustavi zlasti pri socialistični. Podrobno premotri nemški socializem, in ga imenuje „birokratizirano revolucijo“, primerjajoč ga z angleškim, ki ga kljub grandiozni nemški delavski organizaciji stavlja više, zakaj „človeštvo je v svojih zgodovinskih dogodivščinah podobno Kolumbu, ki gre iskat Indijo, pa najde Ameriko“. — „Prava nova in sodobna verska oblika je nemški socializem. Tolstojizem in slične verske sekte so verske karikature . . . pokreti, ki gredo za obnovo vere, toda v oblikah, kakršne so imeli verski pojavi pred dvajset stoletji v popolnoma drugačnih pogojih umskega in moralnega razvoja . . . V socializmu pa je mnogo karakterističnih elementov vseh verskih nastajanj na družabnih temeljih, kakor v krščanstvu, samo, da so privzeli sodobne oblike v skladu z našo prosveto . . .“

V drugem oddelku: „Ljubezen v latinski in germanski prosveti“ govori o mnogostranskih razlikah med značajem in življenjem germanskih in latinskih plemen, ki jih vse reducira na spolno različnost: Germani so spolno hladnejši od Romanov, ki so neprimerno strastnejši in preje spolno zreli. V tej organski razliki vidi Ferrero korenino vseh drugih psiholoških razlik navedenih dveh plemen.

Naslednji odstavki govore o Londonu, to je „sodobnem Rimu“, o Moskvi in ruskih psiholoških črtah; v oddelku „Tretji spol“ govori o modernih Angležinjah, ki se ne može, marveč dejstevujejo bodisi v birojih, kjer so šefi s temi starimi devicami bolj zadovoljni ko z moškimi, ali v raznih dobrodelnih insti-

tucijah. V oddelku „Borba dveh plemen in dveh idealov. Antisemitizem“ obravnava Ferrero psihične prvine židov in židovske kulture in njen boj z antiko, dalje antični in moderni antisemitizem, kažoč, da so židje s krščanstvom prinesli strašno versko nestrpnost, ki je Arijei dotlej niso poznali. „Semitski duh je vedno izredno globok, toda malo gibek in vedno strasten . . . Semitski genij je vrgel snope solnčne svetlobe v temne življenjske prepade, toda vsi ti snopi so premočrtni in ne prodirajo niti najmanj v sosedno temo, tako da dajo le ono živo brazdo svetlobe, ki jo režejo v temi.“ . . . „Veliki židovski duhovi se tako navdušujejo za svoje misli, da jih smatrajo vedno za popolno resnico.“

Ferrerova analiza duševnih gibal moderne Evrope je brez dvoma sila interesantna. Obravnavani so domala vsi pojavi socialno-političnega sveta Evrope, avtor je pri svojem študiju nagrmadil nebroj rezultatov svojega opazovanja. Vsota pozitivnih misli je brez dvoma izredno velika, ravno tako bogata pa je množina pobud za nadaljno razmišljanje. Zakaj to je pač neizogibna posledica vsakega sličnega poskusa, ki bi rad dognal zadnje vzroke vsega dejanja in nehanja posameznih narodov: Za vsako tako ostroumno razlago se dajo navesti neštivilni primeri kot dokazi, toda za nasprotno nazarjanje pa se ravnotako dobe drugačni primeri v preteklosti narodov. Življenje vsakega naroda kaže toliko bogatih, raznolikih doživetij, da je težko izbrati izmed njih ona, ki naj so zanj karakteristična. Še težje je govoriti o narodnem značaju tam, kjer je narod še mlad in kjer se pojavijo naenkrat dejstevanja, ki bi jih po dotedanji zgodovini ne bilo pričakovati. Vsekakor pa kaže Ferrerova knjiga toliko ostroumnih opazovanj, da bo brez dvoma povzdignila duševnost vsakogar.

Prevod ima primerno število tiskovnih napak, kakor je to pač sedaj neizogibni atribut vsake knjige.

Anton Melik-Loboda.

† V. M. Vasnecov. Ruski listi so prinesli žalostno vest, da je bil v Moskvi na povelje boljševiške „izredne“ komisije ubit znameniti ruski slikar Vasnecov. Visoka starost ubitega, njegove neocenljive zasluge za rusko umetnost, ves nesmisel ubijstva (ubili so ga samo zato, ker je bil nekdanj član „narodnega, domoljubnega društva „Zveze ruskega naroda“), vse to ni ustavilo krvoločnosti divjih, temnih boljševiških sodnikov . . . —

Viktor Mihajlovič Vasnecov je bil rojen leta 1848. Sin selskega pravoslavnega duhovnika je tudi zrasel na kmetih sredi preprostega ruskega naroda, katerega je spoznal popolnoma in nad vse vzljubil. Ta ljubezen je rasla in se razvijala skupaj z njim; priča te ljubezni so vsi njegovi umotvori.

Kot dvajsetletni mladenič je bil Vasnecov sprejet v akademijo umetnosti, katere pa ni končal, ampak se je, ne da bi se udeležil tekme, odpeljal na svoje stroške v Italijo. V svetovnoznanih delavnicah te domovine umetnikov je tudi on dovršil prvi del svojega učenja.

Po vrnitvi v Rusijo je razstavil celo vrsto genre-skih slik, ki so v oleografijah in v litografijah ponatisnjene znane tudi najširšemu občinstvu v Rusiji, na primer: „S stanovanja na stanovanje“, „Vojna brzojavka“ in druge.

Toda slikanje „vsakdanjega življenja“ ga kmalu ni več zadovoljevalo, njegova nenavadna nadarjenost ni mirovala na doseženem, ampak si je želela širokega razmaha, čisto drugih nalog rešitve. On razlaga Stasovu te naloge tako-le: